

Стратегічна ціль 4. Досягнення інституційної спроможності, розвиток людського капіталу та забезпечення ефективного управління у галузі транспорту [2, 8].

Стратегія реалізується двома етапами: перший етап – протягом 2025–2027 років та другий – протягом 2028–2030 років, шляхом здійснення заходів, передбаченими операційними планами.

Відновлення транспортного комплексу України після війни є складним і тривалим процесом, що вимагатиме значних зусиль з боку держави, міжнародних партнерів та приватного сектору. Однак успішне відновлення цієї інфраструктури стане важливим кроком до стабільності та економічного відновлення та сталого розвитку країни в цілому.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках» № 1550 від 27 грудня 2024 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-natsionalnoi-transportnoi-strategii-ukrainy-na-period-do-2030-roku-ta-zatverdzhennia-operatsiinoho-planu-zakhodiv-z-ii-realizatsii-u-20252027-rokakh-i271224-1550>

2. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року. URL: <https://mindev.gov.ua/news/36298-uxvaleno-onovlenu-nacionalnu-transportnu-strategiiu-ukrayini-do-2030-roku>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-490-3-61>

СУЧАСНІ ПІДХОДИ В ВИВЧЕННІ «ЕКОНОМІЧНОЇ» ЛЮДИНИ ТА ЇЇ РОЛІ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ

Усатюк І. М.

*аспірант кафедри філософії, соціології та менеджменту
соціокультурної діяльності*

*ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна*

Підходи до вивчення функціонування «економічної» людини змінюються з плином часу та розвитком соціально-економічних відносин у суспільстві. Вони тісно переплетені з суспільними відносинами, які складаються у відповідному часовому проміжку.

Проблеми функціонування «економічної» людини в сучасних умовах розглядаються з різних боків та за допомогою різних підходів.

Одним з таких підходів є розгляд функціонування «економічної» людини як економічного суб'єкта, який задіяний в економічних відносинах і який реалізує власні потреби та інтереси. В цьому випадку «економічну» людину розглядають у двох іпостасях: людину-працівника і людину-власника. При цьому, «економічна» людина розглядається як система особистісних характеристик, яка досліджує такі елементи, як її духовний світ, мораль, світогляд, статус в суспільстві, цілеспрямованість.

Разом з цим, все більше «економічну» людину розглядають як інституційного суб'єкта, зокрема, звертаючи увагу на його роль у колективі, оскільки в сучасних умовах досягнення результату все більше залежить від синергії всього колективу, ніж від конкретної особистості.

З другої половини XX століття «економічну» людину починають розглядати як частина соціального капіталу, який є соціокультурним й соціально-економічним регулятором суспільства, має здатність до самонакопичення і самовідтворення та забезпечує як покращення життя самого індивіда так і вдосконалення життєдіяльності суспільства в цілому.

Крім того, у соціальнофілософських концепціях «економічна» людина розглядається через призму «людиновимірності» (human dimensionality), коли в питаннях розвитку людини досліджується її світогляд та моделі її поведінки, зокрема, етичні норми поведінки в діловому світі.

В сьогоденні «економічна» людина все більше розглядається як осередок універсальних, соціокультурних людських якостей. Людина має бути адаптивна до змін як економічного життя у цілому так і до точкових змін у її ролі в суспільстві, вона має реалізовувати економічну активність у складній цілісній системі життєдіяльності суспільства. В таких умовах, постає необхідність вивчення «економічної» людини як високоосвідченого суб'єкта, який в сучасних умовах має володіти та використовувати велику кількість знань. Також людину слід розглядати з точки зору її економічних уявлень й економічного мислення, а саме: щодо того як функціонує економіка, як створюється її суб'єктивний економічний образ; здатність суб'єкт-соціальної людини або соціальної групи відображати, осмислювати економічні явища, пізнавати їх сутність; як в її уяві економічні закони співставляються з реальністю, і як на цій основі вона будує свою економічну діяльність.

В сучасних умовах змінюється роль «економічної» людини, зокрема, вона постає як суб'єкт, який прагне до зросту свого значення у суспільстві, а саме готовність людини-працівника до взяття на себе відповідальності, зокрема, здійснення організаційної та управлінської діяльності, прагнення «кар'єрного росту». Тут слід розглядати «економічну» людину з точки зору вольової компоненти її економічної свідомості (економічні норми, економічний інтерес, економічний вчинок, діяльність тощо).

Важливим є розгляд людини з точки зору її економічних емоцій і почуттів, які супроводжують процес придбання товарів, колекціонування,

заготівок тощо. Так розгляд «економічної» людини з точки зору її емоцій здійснюється за декількома напрямками, зокрема:

– практичних (отримання нею задоволення від процесу та результатів її праці);

– гностичних (пов'язаних з пізнанням);

– глоричних (бажання визнання, почесей);

– пунічних (бажання подолати небезпеку, відчути азарт, ризик);

– альтруїстичних або егоїстичних.

Важливою компонентою є розгляд «економічної» людини з точки зору перцептивної сфери її економічної поведінки (дослідження сприйняття грошей, ставлення до речей, товарів, послуг, маркетингу (психологія споживача, реклами, методи продажу), де людина виступає у якості споживача товарів і послуг.

Не слід забувати і розгляд «економічної» людини з точки зору схеми гендерних ролей у конкретному суспільстві. Ці ролі, як правило, ґрунтуються на світоглядних, історичних та релігійних чинниках.

В сучасному світі все більше в дослідженнях поведінки «економічної» людини використовуються різноманітні методи прогнозування, зокрема, пов'язані з використанням штучного інтелекту.

Література:

1. Лагутін В.Д. Людина і економіка. Соціоекономіка: Навчальний посібник. Київ: Просвіта, 1996. 336 с.

2. Мочерний С.В., Довбенко М.В. Економічна теорія: Підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 856 с.

3. Ложкін Г., Спасенников В., Комаровська В. Особливості та структура економічної свідомості суб'єктів соціального простору. *Соціальна психологія*. 2004. № 1. С. 8–16.

4. Москаленко В. Сучасні напрямки досліджень в економічній психології. *Соціальна психологія*. 2004. № 2. С. 3–18.

5. Подляшаник В.В. Економічна свідомість особистості: методологічні обрії аналізу проблеми. *Проблеми сучасної психології*. 2013. № 20. С. 521–530.

6. Ткачук І.Я., Токарюк Д.С. Людина в основі наукових досліджень вчених-економістів. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5939> (дата звернення: 06.12.2017).

7. Яковенко Р.В. Людський капітал та людський потенціал. / Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, Вип. 24. 2013. С. 186–193.